


ACENTENİN TAHSİL KOMİSYONU TALEP HAKKI

THE RIGHT TO DEMAND COLLECTING COMMISSION OF COMMERCIAL AGENT

Ufuk TEKN*

 <https://doi.org/10.21492/inuhfd.581592>

Makale Bilgi

Gönderilme:24/06/2019
Kabul:23/08/2019

Anahtar Kelimeler

Acente,
Tahsil Komisyonu,
Ücret,
TTK m. 113/4.

Özet

Acente, kural olarak, müvekkiline ait parayı, tahsil etmekle yükümlü değildir. Ancak, müvekkilinin tahsile ilişkin bir talimatın varlığı halinde Türk Ticaret Kanunu (TTK) m. 113/4'e göre acente, tahsil ettiği paralar için tahsil komisyonu talep edebilir. Acentenin tahsil komisyonu talep hakkı, bağımsız, acentelik faaliyetleri yerine tahsil faaliyetlerini esas alan, acenteye bağımlı, acentelik faaliyetleri için ödenmesi kararlaştırılan ücret hakkından (TTK m. 113/1-3) farklıdır. Bu sebeple tahsil komisyonu, ödevi yönetimsel/ıdari ücret olarak da ifade edilmektedir. Çalışmamızda, ilk defa 6102 sayılı, TTK'da düzenlenen acentenin tahsil komisyonu talep hakkı, acentenin bağımsız, acentelik faaliyetleri sebebiyle talep edebileceği ücret hakkıyla ilişki üzerinde durulmak suretiyle açıklanmaya çalışılmıştır. Bu açıklamalar yapılırken, öncelikle TTK m. 113/4'ün hukukî niteliği üzerinde durulacak, daha sonra ücret ile komisyon terimlerine ilişkin kavramsal çerçeve belirlenerek tahsil komisyonu talep hakkının artları, ele alınacak; tahsil komisyonunun hesaplanması ve ödenmesi konularında da incelenecektir. Bu açıklamalar yapılırken ayrıca yer geldikçe mehz Alman ve şviçre hukukunda konuya ilişkin ödevi ile ilgili kararlarındaki görüşlere de yer verilecektir.

Article Info


Received: 24/06/2019
Accepted: 23/08/2019

Keywords

Commercial Agent,
Collecting
Commission,
Remuneration,
TCC Art. 113/4.

Abstract

In principle, the commercial agent is not obliged to collect the money of his/her client. However, according to Turkish Commercial Code (TCC) Art. 113/4, the commercial agent has the right to demand collection commission for the money he/she collected from customers. While the collection commission right of the commercial agent is based on the collection activities instead of successful agency activities, it is different from the right to be paid to the commercial agent for her/his successful activities (Art. 113/1-3). Therefore, the collection commission is also referred to as administrative remuneration in the doctrine. In our study, initially, it is expected to explain the relationship between remuneration right of commercial agent and his/her right to demand collection commission. Then, it will be focused on the differences between the term remuneration and commission, also calculation and payment of the collection commission will be discussed. Finally, the conditions of demanding the collection commission will be evaluated in the light of German and Swiss court decisions and related articles of German Commercial Code and Swiss Code of Obligations.

* Dr. Ar. Gör., Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku ABD.  ufuk.tekin@dicle.edu.tr
ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7823-1456>

I. G R

Mülga 6762 say,1, Türk Ticaret Kanunu'ndan (eTTK) farklı olarak 6102 say,1, Türk Ticaret Kanunu (TTK) ile ilk defa acentenin müvekkilinden tahsil komisyonu talep edebilmesi yasal düzenlemeye kavu turulmu tur. TTK m. 113/4'e göre; *öAcente, ayr,ca, müvekkilinin talimat,na uygun olarak tahsil etti i paralar için de tahsil komisyonu isteyebilir.ö* Görevi, müvekkil ve mü teri aras,nda i lemin kurulmas,na arac,l,k etmek (arac, acente) yahut bu i lemleri bizzat müvekkili ad,na yapmak (sözle me yapan acente) olan (TTK m. 102/1) acente, kural olarak müvekkille mü teri aras,nda kurulacak sözleşle mede kararla t,r,lan bedeli tahsil etmekle yükümlü de ildir¹. Bu sebeple kanun koyucu, müvekkil taraf,ndan sözleşle mede öngörülen bedeli tahsille görevlendirildi i takdirde acenteye, bu görevi dolay,s,yla ayr,ca tahsil komisyonu talep hakk, tan,m, t,r². Hükmün me haz, Alman Ticaret Kanunu'nun (ATK) acentenin ücret hakk,na ili kin § 87 hükmünün 4. f,kras,d,r. Bu hükme göre; *öKurulan i lemlere ili kin talep edilen ücretin yan, s,ra acente, müvekkilinin talimat,na uygun olarak tahsil etti i tutarlar için tahsil komisyonu talep hakk,n, da haizdir.ö* svice hukukunda ise bu hak, acentenin ücret hakk,ndan ba ,ms,z bir hükümle, svice Borçlar Kanunu'nun (svBK) *öTahsil Komisyonuö* kenar ba l,kl, 4181 maddesinde düzenlenmi tir. Bu hükme göre; *öI. Aksi kararla t,r,lmad,kça veya aksine teamül bulunmad,kça acente, müvekkilin talimatlar,na göre tahsil etti i ve kendisine teslim edilen tutarlar için tahsil komisyonuna hak kazan,r. 2. Acentelik ili kisi sona erdi i takdirde acentenin tahsil yetkisi son bulur ve müstakbel tahsil talepleri dü er.ö* Çal, mam,zda Türk hukukunun yan, s,ra Alman ve svice hukukundaki bu hükümler ve ö reti dikkate al,nmak suretiyle acentenin tahsil komisyonu talep hakk, aç,klanmaya çal, ,lacakt,r.

II. HÜKMÜN HUKUK N TEL

Acentenin tahsil komisyonu talep hakk,na ili kin TTK m. 113/4 hükmü emredici nitelikte olmay,p, tamamlay,c, nitelik ta ,maktad,r³. Ba ka bir ifadeyle taraflar,n, bu hükmü de i tirerek hükümde yer alan hususlar,n aksini kararla t,r,malar, mümkündür. Bu çerçevede çe itli ihtimaller üzerinde durmak suretiyle de erlendirme yapmakta fayda vard,r. öyle ki, acente, tahsile yetkili k,l,nmakla birlikte tahsil etti i paralar için ücrete hak kazan,p kazanmayaca ,na ili kin taraflarca aç,k bir belirleme yap,lmad, , takdirde dahi, TTK m. 113/4'e göre tahsil komisyonu talebinde bulunabilir. Zira acentenin tahsil komisyonu talep edebilmesi için, bu hususta sözleşle mede ayr,ca bir hükme yer verilmesine gerek olmay,p, tahsil yetkisinin verilmesi yeterlidir. Di er bir ifadeyle tahsile yetkili k,l,nmakla birlikte acente *kural olarak* müvekkilin tahsil etti i paralar, için tahsil komisyonuna hak kazan,r. Öte yandan, acenteye tahsil yetkisi verilmedi i takdirde yahut tahsil yetkisi verilmekle birlikte tahsil etti i paralar için kendisine ayr,ca tahsil komisyonu ödenmeyece i hususunun aç,kça belirtilmesi halinde ise, acentenin tahsil komisyonu talep edebilmesi mümkün de ildir⁴.

III. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Acentenin tahsil komisyonu talep hakk,, *öÜcrete Hak Kazan,ran* lemlerö kenar ba l,kl, TTK m. 113'e düzenlendi inden, tahsil komisyonu kavram,na de inmeden önce ücret kavram, üzerinde durmakta fayda vard,r. Ücret, acenteye müvekkili ad,na gerçekle tirdi i faaliyetler sebebiyle ödenen mutlak bir de eri yahut yüzdeyi ifade etmektedir⁵. öyle ki, ücret, müvekkilin

¹ Bkz. TTK m. 113/4'ün gerekçesi. Bu durumun Alman hukuku bak,m,ndan da geçerli oldu u hakk,nda birçoklar, yerine bkz. FLOHR, Eckhard/WAUSCHKUH, Ulf: Vertriebsrecht, München 2014, ATK § 87, Rn. 128; EMDE, Raimond: Vertriebsrecht, 3. Aufl., Hamburg 2014, ATK § 87, Rn. 150; LÖWISCH, Gottfried: *öHandelsgesetzbuchö*, in Boujong, Karlheinz/Ebenroth, Carsten Thomas/Joost, Detlev/Strohn, Lutz (ed.), München 2014, ATK § 87, Rn. 70; v. HOYNINGEN-HUENE, Gerrick: *öMünchener Kommentar zum Handelsgesetzbuchö*, in Schmidt, Karsten (ed.), 4. Aufl., München 2016, ATK § 87, Rn. 116; BUSCHE, Jan: *öHandelsgesetzbuchö*, in Oetker, Hartmut (ed.), München 2019, ATK § 87, Rn. 34. svice hukuku bak,m,ndan bkz. MATHYS, Beat: *öCHK-Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Vertragsverhältnisse Teil 2ö*, in Huguenin, Claire/Müller-Chen, Markus (ed.), 3. Aufl., 2016, Art. 4181, Rn. 1.

² Mehaz Alman hukukunda bu yönde bkz. EMDE, ATK § 87, Rn. 150.

³ Birçoklar, yerine bkz. FLOHR/WAUSCHKUH, ATK § 87, Rn. 130; EMDE, ATK § 87, Rn. 156; BAUMBACH, Adolf/HOPT, Klaus J.: *Handelsgesetzbuch*, München 2016, ATK § 87, Rn. 47; HOPT, Klaus J.: *Handelsvertreterrecht*, 5. Aufl., 2015, ATK § 87, Rn. 47; BÜHLER, Theodor: *öZK-Zürcher Kommentar, Band/Nr. V/2f, Der Agenturvertrag, Art. 418a-418v OR* Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Obligationenrecht, Kommentar zur 1. und 2. Abteilung (Art. 1-529 OR)ö, in Gauch, Peter/Schmid, Jörg (ed.), 2000, Art. 4181, Rn. 1.

⁴ BÜHLER, Art. 4181, Rn. 3-4; MATHYS, Art. 4181, Rn. 1; Ayr,ca bkz. a a. IV., B.

⁵ Bu yönde benzer tan,m,lar için bkz. DEVELL O LU, Ferit: *Osmanl,ca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara 2011, s. 1311; *Türk Hukuk Lûgat*, 3. Bask., Ankara 1991, s. 349-350; Birçoklar, yerine bkz. v. HOYNINGEN-HUENE, ATK § 87, Rn. 11; CANARIS, Claus-Wilhelm: *Handelsrecht*, München 2006, s. 261, Rn. 53; bu tan,m,n 86/653 say,1, acentelik hukukuna ili kin Avrupa Ekonomi Toplulu u Yönergesinin (OJ, 31.12.1986, L. 382/17) 6. maddesinin 2. f,kras,na uygun

acente vas,tas,yla elde etti i kazanc,n belirli bir k,sm,n, ifade eden belirli bir tutar ekinde (acentelik faaliyetleri sonucunda elde edilen her 100.000 TL'lik net i letme kazanc,nda, acentenin 10.000 TL'lik bir ücrete hak kazanaca , gibi) yahut belirli bir oran üzerinden (acentelik faaliyeti sonucu elde edilen net i letme kazanc,n,n %10'u gibi) belirlenebilir⁶.

Acenteye ücret hakk, kazand,racık faaliyet, TTK m. 102/1'de düzenlenen ola an acentelik faaliyeti (arac,l,k yahut sözleşme yapma) olabilece i gibi, TTK m. 113/4'de düzenlenen tahsil faaliyeti de olabilir.

Acentenin ücret hakk,, Türk hukukunda ve mehz Alman hukukunda çe itli aç,lardan tasnife tabi tutulmu tur⁷. Bu ayr,m,lardan ilki, kayna ,n, TTK m. 113'teki (ATK § 87) sistematikten alan ve ücrete hak kazanma zaman, göz önünde bulundurulmak suretiyle yap,lan öacentelik sözleşme mesinin devam, s,ras,nda yahut acentelik sözleşme mesinden sonra hak kazan,lan ücretö ekindeki ayr,md,r. Di er bir ayr,m da acentenin faaliyette bulunup bulunmad, ,na göre yap,lan ayr,md,r. Bu ayr,m,n temelinde, TTK m. 113/2'de düzenlenen ve acenteye belirli bir bölge veya mü teri çevresinin münhas,ran tahsis edilmesi halinde, bu bölgede yahut mü teri çevresiyle kendi katk,s, olmaks,z,n kurulan i lemler sebebiyle de ücrete hak kazanmas, yatmaktad,r. Bir di er ayr,m ise, acentenin gerçekle tirdi i *faaliyetin niteli inden hareketle* arac,l,k yahut sözleşme kurma ücreti ile idari ücret (*Verwaltungsprovision*) ayr,md,r⁸. Bu ikinci türden ücretler, acenteye müvekkil için mü teri bulma faaliyetinden çok, yönetsel faaliyetler gerçekle tirmesi sebebiyle ödendi i için "yönetsel ücretö olarak da ifade edilmektedir⁹.

Acentenin tahsil komisyonu, her ne kadar acenteye ba ar,l, acentelik faaliyetlerinin kar ,l, , olarak ödenen ücretle (TTK m. 113/1-3) ayn, hükümde düzenlenmi ise de, ba ar,l, acentelik faaliyetlerini esas almamas, sebebiyle bu türden bir ücretten farklı, ta ,maktad,r. Gerçekten, hükmün ilk üç f,kras, müvekkille mü teri aras,nda bir i lem kurulmas, esas,ndan hareket etmektedir. Ba ka bir ifadeyle hükmün ilk üç f,kras,nda düzenlenen ücret hakk,, müvekkille mü teri aras,nda bir i lem kurulmas, halinde gündeme gelmektedir¹⁰. Hatta bir ad,m daha ileri gidilerek mü teriyle müvekkil aras,nda i lemin kurulmas, bile acentenin ücrete hak kazanabilmesi için tek ba ,na yeterli görülmemi , bunun için kurulan i lemin ifas, da aranm, t,r (i lemin ba ar,ya ba l, olmas, kural,, TTK m. 114, ATK § 87a). Oysa acentenin tahsil komisyonuna hak kazanabilmesi için mü teriyle müvekkil aras,nda bir i lem kurulup kurulmad, ,n,n herhangi bir önemi bulunmamaktad,r. Di er bir ifadeyle, acente müvekkille mü teri aras,nda bir i lem kurulup kurulmad, ,ndan ba ,ms,z olarak; müvekkil taraf,ndan kendisine tahsil yetkisi verilmesi halinde, tahsil etti i miktar bak,m,ndan tahsil komisyonu talep hakk, elde eder.

oldu u hakk,nda ayr,ca bkz. EMDE, § 87, Rn. 3. Ücretin bedel üzerinden hesaplanacak olmas,, ücret miktar,n,n mutlaka belirli bir mebla ve para olmas,n, gerektirmez, v. HOYNINGEN-HUENE, ATK § 87b, Rn. 17. Örne in, acenteye, finansal kiralama sözleşme mesinin konusunu olu turan araçlar,n sat,m,ndan elde edilecek gelirin b,rak,lmas, suretiyle bir ücret ödenece i de kararla t,r,labilir, KAYA, Arslan: Türk Ticaret Kanunu erhi, Acentelik, stanbul 2016, s. 115 (erh). Yine bu do rultuda, müvekkilin, sat, acentesine, acentelik faaliyetlerinin kar ,l, , olarak sat,m konusu mallar, normal fiyat,n,n alt,nda yahut ücretsiz bir biçimde vermeyi teklif etmesi de ücret hakk,n,n para olarak belirlenmedi i durumlara örnek olarak gösterilebilir, TEK N, Ufuk: Acentenin Ücret Hakk,, Ankara 2018, s. 13, dn. 39. Bu söylenenlerin acentenin tahsil komisyonu bak,m,ndan da geçerli oldu unu söylemek mümkündür.

⁶ TEK N, s. 13.

⁷ Bu ayr,m,lar için Türk hukukunda birçoklar, yerine bkz. KAYA, Mustafa smail: Acentelik Hukuku, Ankara 2014, s. 186-190 (Acentelik); KARAEGE, Özge: Acentenin Ücret Hakk,, Ankara 2016, s. 104-108; TEK N, s. 14-25; Alman hukukunda birçoklar, yerine bkz. BAUMBACH/HOPT, ATK § 87, Rn. 5-7; BUSCHE, ATK § 87, Rn. 8; EMDE, ATK § 87, Rn. 3.

⁸ FLOHR/WAUSCHKUH, § 87 ATK, Rn. 9; BUSCHE, ATK § 87, Rn. 7; THUME, Karl-Heinz/RIEMER, Jens-Berghe/SCHÜRR, Ulrich: Handbuch des Gesamten Vertriebsrecht, Band 1, Handelsvertreter, Frankfurt 2016, s. 316, Rn. 10; KAYA, Acentelik, s. 187-188.

⁹ TEK N, s. 20. Yönetsel ücretler, ço u zaman acentenin ba ar,s,na dayal, hak kazanaca , ücrete ek olarak ödendi inden, bu türden ücretler için ayr,ca ek ücret (*Zusatzprovision*) terimi de kullan,lmaktad,r, BAUMBACH/HOPT, ATK § 87, Rn. 3; SPOERRI, Thomas: öOFK-Orell Füßli Kommentar, OR Kommentar Schweizerisches Obligationenrechtö, in Kostkiewicz, Jolanta Kren/Wolf, Stephan/Amstutz, Marc/Frankhauser, Roland (ed.), 3. überarbeitete Aufl., 2016, Art. 418l, Rn. 1; KARAEGE, s. 105. TTK m. 113/4'de acenteye öayr,caö tahsil komisyonun ödenece inin ifade edilmesi onun ek ücret niteli inin bir göstergesidir.

¹⁰ TTK m. 113/2'de acenteye belirli bir bölge veya mü teri çevresi ömünhas,ranö b,rak,ld, , takdirde bu bölge ve mü teri çevresinde onun katk,s, olmaks,z,n kurulan i lemler sebebiyle de ücrete hak kazanabilece i dü ünüldü ünde, burada acentenin ücrete hak kazanabilmesi için müvekkille mü teri aras,nda bir i lemin kurulmas,na gerek olmad, , dü ünülebilir. Ancak hemen belirtelim ki, burada kendisine belirli bir bölge veya mü teri çevresi b,rak,lan acenteye kurulan bir i lem söz konusu olmas, da netice itibariyle ba ka bir acenteye kurulan bir i lem söz konusudur ve acente, di er acenteye *kurulan* bu i lem sebebiyle ücrete hak kazanmaktad,r.

Tüm bunlardan hareketle, i lemin kurulmas,ndan ba ,ms,z oldu u da göz önünde bulunduruldu unda, acentenin tahsil komisyonunun yönetimsel/idari ücret niteli i ta ,d, ,n, söylemek mümkündür¹¹. Bu sebeple, ücret kavram,n,n, tahsil komisyonunu da içeren üst bir kavram oldu unu söylemek yanl, olmasa gerektir. Di er bir ifadeyle tahsil komisyonu, ücret türlerinden sadece biridir¹². Komisyonu di er ücret türlerinden ayr,ran özelli i, onun belirlenme eklidir¹³. öyle ki, komisyon, ö retide, bir sözleşme dayanarak belirli bir faaliyeti yerine getiren tarafa, gerçekte tiridi i faaliyetin de erine göre ödenen ve belirli bir *yüzdeye göre* hesaplanan kar ,l,k eklinde tan,mılanmaktadır¹⁴. Ba ka bir ifadeyle, gerçekte tirilen faaliyetin de erine göre belirli bir yüzdeyle ödenmesi kararlar t,r,lan ücret, komisyon olarak ifade edilmektedir. Acentenin ücret hakk, ba lam,nda ise ö retide baz, yazarlarca¹⁵ öücretö yerine ökomisyonö terimin kullan,ld, , görülmekte ise de; kanuni terim olmas,n,n da etkisiyle, hakl, olarak öücretö terimi daha çok kabul görmü tür. Belirtmek gerekir ki, belirlenme ekline ili kin farklı,k d, ,nda iki kavram aras,nda hukukî aç,dan büyük bir fark bulunmamakta, bu iki terimin birbiri yerine kullan,ımas, büyük sak,ncalar do urmamaktadır. Ancak, TTK m. 113öün kenar ba l, ,n,n öücrete hak kazand,ran i lemlerö oldu u ve söz konusu hükmün ilk üç f,kras,nda öücretö terimine yer verildi i de dü ünüldü ünde, kanun koyucunun tahsil komisyonu yerine *tahsil ücreti* ifadesini tercih etmesi, terim birli ini sa lamak bak,m,ndan daha isabetli olurdu¹⁶. Nitekim, Alman ve sviçre hukukunda acentenin ücret hakk,n,n *Provision*, tahsil komisyonu talep hakk,n,n ise *Inkassoprovision* eklinde ifade edildi i dü ünüldü ünde, böyle bir tercihin mehz kanun hükümlerine de daha uygun dü ece i aç,kt,r.

Burada üzerinde durmak istedi imiz di er bir husus da, tahsil komisyonuna ili kin hükmün düzenlenme tarz,d,r. öyle ki, Alman ö retisinde, ba ar,l, acentelik faaliyetlerini esas almamas, sebebiyle tahsil komisyonuna ATK § 87öün 4. f,kras, (TTK m. 113/4) olarak de il de acentenin bir di er yönetimsel/idari ücreti olan dükrüar ücretinde¹⁷ (*Delkredereprovision*, ATK § 86b) oldu u gibi ayr, bir hükümde yer verilmesinin daha isabetli olaca , ifade edilmektedir¹⁸. Bu ele tirinin ATK § 87/4öün aynen al,nan TTK m. 113/4 bak,m,ndan da geçerli oldu unu ve sviçre hukukunda oldu u gibi (svBK m. 4181), tahsil komisyonunu m. 113 yerine m. 116ödan sonra acentenin ücret hakk, d, ,ndaki haklar, aras,nda, ayr, bir hükümle düzenlemenin daha isabetli olaca ,n, söylemek mümkündür.

IV. TAHS L KOM SYONU TALEP HAKKININ ARTLARI

A. Geçerli Bir Acentelik li kisinin Varl, ,

Acentenin tahsil komisyonu talep edebilmesi için her eyden önce müvekkiliyle aras,nda geçerli bir acentelik ili kisinin varl, , artt,r. Ba ka bir ifadeyle, taraflar aras,nda geçerli bir acentelik ili kisinin bulunmad, , hallerde, tahsil i lemini gerçekte tiren kimsenin TTK m. 113/4ö göre talepte bulunabilmesi mümkün de ildir.

B. Acenteye Tahsil Yetkisinin Verilmesi

Acentenin bu hükme dayanarak tahsil talebinde bulunabilmesi için gereken di er bir art, müvekkilin acenteye tahsile ili kin talimat, ba ka bir ifadeyle tahsil yetkisi vermesidir¹⁹. Taraflar aras,nda ileride ya anacak uyu mazl,klar,n önüne geçmek amac,yla bu yetkinin kural olarak

¹¹ KAYA, Acentelik, s. 188; FLOHR/WAUSCHKUH, § 87 ATK, Rn. 131. Tahsil komisyonu, yönetimsel/idari ücret oldu undan acentenin denkle tirme alaca ,n,n hesaplanmas,nda dikkate al,namayaca , hakk,nda ayr,ca bkz. EMDE, § 87 ATK, Rn. 150.

¹² Bu yönde bkz. CENTEL, Tankut: Hukukunda Ücret, Türkiye Denizciler Sendikası, E itim Dizisi-9, s. 116-117; ALI KAN, Murat/GENÇTÜRK, Muharrem: öAcentenin Komisyonu Hakk,, Özellikle TTKöün 129. Maddesine Göre Komisyonu Hak Kazanma An, Bak,m,ndan Arac, Acente ile Sözle me Yapan Acente Aras,nda Fark Olup Olmad, , Sorunuö, Ünal Tekinalpö Arma an, C. 1, stanbul 2003, s. 20-21.

¹³ Benzer do rultuda bkz. ALI KAN/GENÇTÜRK, s. 21.

¹⁴ EKONOM, Münir: Hukuku, C. 1, Ferdî Hukuku, stanbul 1984, s. 135; CENTEL, s. 128-129.

¹⁵ Bkz. ALI KAN/GENÇTÜRK, s. 20, dn. 3öteki yazarlar.

¹⁶ Ancak çal, mam,zda, kanuni terim olmas, sebebiyle tahsil komisyonu ifadesine yer verilecektir.

¹⁷ Acentenin, mü terinin sözleşme meden kaynaklanan yükümlülü ünün yerine getirilece ini müvekkile ayr,ca garanti etmesi halinde özel olarak talep edebilece i ücret olarak ifade edilebilecek dükrüar ücretine ili kin ATK § 86b hükmüne, TTKöda yer verilmemi tir, KAYA, erh, s. 151; KARAEGE, s. 176.

¹⁸ EMDE, ATK § 87, Rn. 44.

¹⁹ Acentenin sözleşme yapmaya yetkili acente olmas, halinde dahi tahsil komisyonu talebinde bulunabilmesi için kendisine tahsil yetkisinin verilmesi artt,r, LÖWISCH, ATK § 87, Rn. 71; BUSCHE, ATK § 87, Rn. 34; v. HOYNINGEN-HUENE, ATK § 87, Rn. 116; ROTH, Wulf-Henning: öHandelsgesetzbuchö, in Koller, Ingo/Kindler, Peter/Roth, Wulf-Henning/Drüen, Klaus-Dieter (ed.), München 2019, ATK § 87, Rn. 17.

herhangi bir ihtilafa yol açmayacak ölçüde açık olması, fayda vardır²⁰. Ancak, her ne kadar arzu edilen, acentenin tahsile yetkili olduğu unun açıkça belirtilmesi olsa da, böyle bir yetkilendirmenin zaman zaman yapıldığı, hallerde²¹ de acentenin tahsil komisyonu talep edebilmesi gerekir²². Tahsil yetkisinin acentelik sözleşmesiyle yahut ayrı bir vekâletnameyle²³ verilmesi halinde talimatın konusu, mekan/yer, ki i ve zaman bakımından sınırlıdır, mümkün²⁴. Yine aynı şekilde müvekkil, acenteye sadece belirli bir işlem bakımından, yani işlem bakımından tahsilat yetkisi verebileceği gibi; bu konuda genel bir yetkilendirme yapmak suretiyle tüm işlemler bakımından onu tahsile yetkili kılabilir.

Tahsil yetkisinin hem acentelik sözleşmesiyle, hem de acentelik sözleşmesi dışında, özel bir vekâletnameyle verilmesi halinde tahsil yetkisi sözleşmesiyle medenî kaynaklanmaktadır (iradî tahsil komisyonu). Ancak bazı hallerde tahsil yetkisinin kanundan kaynaklanması da muhtemeldir.

Öyle ki, TTK m. 106/1'e göre *Müvekkilinin özel ve yazılı izni veya vekâleti olmadan acente, bizzat teslim etmediği malların bedelini kabule ve bedelini bizzat ödemediği malların teslim almaya yetkili olmadığı, gibi bu işlemlerden doğan alacak, yenileyemez veya miktarını indiremez.* Bu da demek oluyor ki, acentenin bizzat teslim ettiği malların bedelini, müvekkilinin özel ve yazılı izni olmaksızın tahsili mümkündür. Dolayısıyla burada artık acenteye verilmiş kanunî bir tahsil yetkisi söz konusudur²⁵ ve kural olarak acente, bu işlemler için tahsil komisyonu talep hakkını haizdir.

Müvekkil tarafından kendisine açık yahut örtülü tahsil yetkisi verilmeyen acentenin, buna rağmen tahsilde bulunması halinde, tahsil komisyonu talep hakkından söz edilemez²⁶. Böyle bir durumda artık acentenin TTK m. 20/1'e (ATK § 354) dayanarak da ücret talep edememesi gerekir²⁷.

Müvekkil, acenteye verdiği tahsil yetkisini her zaman geri alabilir. Ayrıca, acentelik sözleşmesinin sona ermesi halinde acenteye verilen tahsil yetkisi de kendiliğinden ortadan kalkar²⁸. Böyle bir durumda her ne kadar acente TTK m. 113/3'e göre acentelik sözleşmesinin bitiminden sonra kurulan işlemler için *ücret* talep edebilse de; ücret talep edebileceği bu işlemlerden doğan paralar, tahsil etmesi, acentelik sözleşmesinin sona erdiği andan itibaren, aksi kararla değil, ona tahsil komisyonu talep hakkı vermez²⁹.

C. Acentenin Tahsilatta Bulunması,

Acenteye tahsil konusunda yetki verilmesi onun komisyona hak kazanabilmesi için tek başına yeterli değildir; acentenin ayrı, ca müvekkilin talimatları, na uygun olarak tahsilatta bulunması, da şarttır³⁰. TTK m. 113/4'e açıkça acentenin müvekkilin talimatı, na uygun olarak tahsil ettiği paralar için tahsil komisyonu isteyebileceğinin öngörülmesi karşısında, müvekkille müteri arasında kurulan ve tahsil edilen paraların kaynağına, tekil eden işlemin hükümsüzlüğü halinde dahi tahsil işlemini gerçekleştirerek acentenin tahsil komisyonuna hak kazanacağını, söylemek

²⁰ EMDE, ATK § 87, Rn. 150.

²¹ Bu duruma örnek olarak acentenin, acentelik sözleşmesiyle yahut ayrı bir vekâletnameyle yetkilendirilmemesine rağmen müvekkilin paraları, yıllarca tahsil etmesi ve müvekkilin bu tahsil işlemleri sebebiyle ona bir miktar komisyon ödemesi yahut acentenin tahsil ettiği paralar, bir miktar kesinti yaparak kendisine teslim etmesine sessiz kalması, gösterilebilir, EMDE, ATK § 87, Rn. 150.

²² Böyle bir durumda tahsil yetkisinin bulunduğu iddia eden acente bu iddiasını, ispat etmekle yükümlüdür (bkz. Türk Medeni Kanunu m. 6, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 190).

²³ LÖWISCH, ATK § 87, Rn. 71.

²⁴ LÖWISCH, ATK § 87, Rn. 71.

²⁵ KARAEGE, s. 174-175. Ne var ki, TTK m. 113/4'ün gerekçesinde, TTK m. 113/4'e düzenlenen tahsil ücretinin kanunî tahsil ücreti olduğu ifade edilmiştir. Bu hükümde yer alan tahsil ücretinin müvekkilin talimatı, na dayanması, sebebiyle iradî tahsil ücreti olduğu son derece açıktır. Kanun koyucunun gerekçedeki *kanunî tahsil komisyonu* Türk hukukunda yenidir. İfadesiyle kastettiği tahsil komisyonunun kaynağına, belirtmekten ziyade, bu komisyonun ilk defa TTK m. 113/4 ile yasal düzenlemeye kavutunu belirtmek olsa gerektir.

²⁶ KAYA, *erh*, s. 151.

²⁷ Birçoklar, yerine bkz. FLOHR/WAUSCHKUH, § 87 ATK, Rn. 129; EMDE, ATK § 87, Rn. 154; v. HOYNINGEN-HUENE, ATK § 87, Rn. 117; LÖWISCH, ATK § 87, Rn. 72. Tahsile yetkili olmadığı halde müvekkilin paraları, tahsil eden acentenin bu davranışını, ayrı, ca Türk Ceza Kanunu m. 155/2 (Alman Ceza Kanunu § 266) anlamında güveni kötüye kullanma suçu da tekil edebilir, EMDE, ATK § 87, Rn. 154, BGH, Urt. v. 29.10.1991 ó 1 StR 513/91 (Beckonline).

²⁸ Bu husus, TTK ve ATK'dan farklı olarak svBK m. 418'ın 2. fıkrasında açıkça düzenlenmiştir.

²⁹ v. HOYNINGEN-HUENE, ATK § 87, Rn. 117.

³⁰ BÜHLER, Art. 418I, Rn. 3. Bu doğrultuda ayrı, ca bkz. OLG Hamburg, Versicherung Recht (VersR), 1963, s. 626.

mümkündür³¹. Ba ka bir ifadeyle acenteye tahsil ücreti talep hakk, kazandıran olgu, müvekkilin talimat,na uygun olarak tahsilde bulunmasıdır. Gerçekten, acentenin TTK m. 113/1 ilâ 3. f.krallar,nda düzenlenen ücret alacağına aksine, tahsil komisyonu talep hakk, ba arı, acentelik faaliyetlerini esas almaz³². Dolayısıyla acentenin tahsil komisyonuna hak kazanabilmesi için ne müvekkille mü teri arasında bir ilişki kurulması,na ne de kurulan bu ilişkinin ifadesi,na ihtiyaç vardır³³. Bunun için müvekkilin talimat,na uygun olarak tahsilatta bulunması, gerekli ve yeterlidir. Bu durum daha önce de ifade ettiğimiz üzere tahsil komisyonunun yönetsel/idari ücret olması,na değil bir sonucudur ve acente kendisine yüklenen idari faaliyeti yerine getirmekle tahsil komisyonuna hak kazanmaktadır.

V. TAHSİL KOMİSYONU MİKTARININ BELİRLENMESİ

Tahsil komisyonu acenteye, kendisine ba arı, aracılık yahut sözleşme yapma faaliyetlerinin sonucunda ödenen ücrete *ek olarak* ödenir. Taraflar, komisyon miktarını ne şekilde belirleneceğini acentelik sözleşmesinde kararlaştırabilirler. Örneğin acentelik sözleşmesinde, acentenin tahsil ettiği her 1.000 Türk Lirası (TL) için 100 TL³⁴ yahut tahsil edilen tutarın %50 oranında tahsil komisyonuna hak kazanacağı, ekinde bir belirleme yapılabilir. Arzu edilen ücret miktarını taraflarca belirlenmesi olsa da, böyle bir belirlemenin yapılması, da ihtimal dahilindedir. Taraflarca tahsil komisyonu miktarını ilkin bir belirleme yapılmadığı takdirde ücretin miktarı,ö kenar başlıkları, TTK m. 115/1, acentenin tahsil komisyonu talebi hakkında da uygulanır³⁵. Bu hükme göre, *ÖSözle mede hüküm yoksa ücretin miktarı, acentenin bulunduğu yerdeki ticari teamüle, teamül de mevcut de ilse hâlin gereğine göre o yerdeki asliye ticaret mahkemesince belirlenir.* Hükümün mehzatı, ATK § 87b'nin ilk fıkrası, olup ATK § 87b'nin 2. ve 3. f.krallar, TTK'ya alınmamıştır³⁶. ATK § 87b/2'ye göre, *Ücret, üçüncü kişi [mü teri] ya da müvekkilin ödemekle yükümlü olduğu bedel üzerinden hesaplanır. Peşin ödeme sebebiyle yapılan indirimler kesilmez; aynısı, taahhüt, ambalaj, gümrük, vergi gibi tali masraflar için de geçerlidir, mevkî bu masraflar üçüncü kişiye ayrıca fatura edilsin.* Aynısı, hükümün 3. fıkrası,na göre ise, *Belirli süreli kullanılmayan devri ve kullanılmayan sözleşmelerinde ücret, sözleşme boyunca elde edilecek toplam bedel üzerinden hesaplanır. Belirsiz süreli ücret, üçüncü kişinin sözleşme meydanı erken feshedebileceği zamana kadar, bu zaman esas alınarak hesaplanır; sözleşme devam ettiği sürece acente, benzer şekilde hesaplanacak ek ücretlere hak kazanır.* Acentenin, müvekkilin paralarını, tahsil ettiği anda ve ölçüde ücrete hak kazanacağı, dü ünlüünde, onun ücret hakkı, bakımından uygulanması kabiliyeti bulunan bu hükümlerin tahsil komisyonu bakımından uygulanması kabiliyetinin bulunduğunu söylemek güçtür. Çünkü tahsil komisyonunun belirlenmesi, acentenin ücret hakkını belirlenmesine nazaran daha kolaydır ve ilke gayet açıktır: Acente müvekkilin paralarını, tahsil ettikçe tahsil komisyonuna hak kazanır. Bu durum, tahsil komisyonunun ba arı, acentelik faaliyetlerine değil, doğrudan tahsil faaliyetlerine dayanması,ndan kaynaklanmaktadır.

VI. TAHSİL KOMİSYONUNUN ÖDENMESİ

Acentenin tahsil komisyonu alacağı, müvekkilin paralarını, tahsil ettiği anda muaccel olur. Bu talep, muacceliyet tarihinden itibaren başlayarak zamana,na tabidir (TBK m. 147/I/5, m. 149/I). Acentenin ücret hakkını,ödenme zamanını ilkin TTK m. 116/1, onun tahsil komisyonu talep

³¹ Bu do rultuda dolaylı olarak bkz. v. HOYNINGEN-HUENE, ATK § 87, Rn. 118. Aynısı, sonuç, müvekkille mü teri arasında ilişki kurulması,na değil artı başlıkları, oldu u ve bu artı,na gerçekleştirmediği yahut mü teri tarafından ifade bulunulması,na değil müvekkilin ifade bulunmadığı, hallerde de geçerlidir.

³² v. HOYNINGEN-HUENE, ATK § 87, Rn. 118.

³³ LÖWISCH, ATK § 87, Rn. 72.

³⁴ EMDE, ATK § 87, Rn. 151. Böyle bir belirlemenin yapılması, halinde, komisyon tahsilatta bulunan acente, tahsil komisyonuna tahsil ettiği komisyon oranında hak kazanır, EMDE, ATK § 87, Rn. 151. Yukarıdaki örnekten hareketle, 500 TL'dik tahsilatta bulunan acente, kararlaştırılan tahsil komisyonunun yarısını, olan 50 TL'ye hak kazanır.

³⁵ Alman hukuku bakımından birçokları, yerine bkz. BAUMBACH/HOPT, ATK § 87, Rn. 47; HOPT, ATK § 87, Rn. 47; v. HOYNINGEN-HUENE, ATK § 87, Rn. 118; BUSCHE, ATK § 87, Rn. 34. Türk hukuku bakımından bkz. KARAEĞE, s. 174; TEK N, s. 22-23.

³⁶ Ne var ki, bu hükümlerin TTK'ya alınması, önüne *ücretin* hesaplanması,na ilişkin bir uyuşmazlık gelen hakim bu hükümlerden hiç yararlanmayacağı, anlamına gelmez. Zira kanun hükümlerinin yorumlanması,nda da uygulanması kabiliyeti olan TMK m. 1/III'e göre, hakim karar verirken bilimsel görüşlerden ve yargı kararlarından yararlanır. Hükümde yer alan öbilimsel görüşler ve yargı kararları,ö ifadesinin kapsamına, öncelikle mehzatı hukuk sistemindeki bilimsel görüş ve yargı kararları, da girer. Kaldık ki hakim, mehzatı olmasa bile kararlı, hukukun verilerinden de yararlanmalıdır, ÖZMAN, Kemal/BARLAS, Nami: Medenî Hukuk, Giri -Kaynaklar-Temel Kavramlar, B. 22, İstanbul 2016, Nr. 260-261, s. 77-78; YBGK, 09.03.1955, E. 1954/22, K. 1955/2, (Kazanc, Çıttat Bilgi Bankası).

hakk, bak,m,ndan da uygulama alan, bulur³⁷. Söz konusu hükme göre, *öAcentenin hak kazand, , ücretin, do umu tarihinden itibaren en geç üç ay içinde ve her hâlde sözleşle menin sona erdi i tarihte ödenmesi gerekir.*ö Yine ayn, ekilde acentenin ücrete ili kin kontrol hakk,n, düzenleyen TTK m. 116/2 hükmü (ATK 87c/2-4) de tahsil komisyonu hakk,nda uygulan,r³⁸. Böylelikle acente, tahsil komisyonu talebi, muacceliyeti ve hesaplanmas, bak,m,ndan önemli olan *bütün* konular hakk,nda müvekkilinden bilgi isteyebilir, defter kay,tlar,n,n suretlerinin kendisine gönderilmesini isteyebilir yahut bu kay,tlar, bizzat talep edebilir veya bir uzman arac,l, ,yla inceleyebilir.

Tahsil komisyonu alaca ,n,n ödenmemesi halinde acente, TTK m. 119/1æ göre, *ö[m]üvekkilindeki bütün alacaklar, ödeninceye kadar, acentelik sözleşle mes dolay,s,yla al,p da gerek kendi elinde gerek özel bir sebebe dayanarak zilyet olmakta devam eden bir üçüncü ki inin elinde bulunan ta ,n,rlar ve k,ymetli evrak ile herhangi bir e yay, temsil eden senet arac,l, ,yla kullanabildi i mallar üzerinde hapis hakk,na sahiptir.*ö Ayn, hükmün 2. f,kras,nda acenteye ayr,ca, müvekkilin mallar,n, satmak suretiyle elde etti i bedeli kendisine ödemekten kaç,nma imkan, da tan,nm, t,r (takas hakk,³⁹).

Acentenin tahsil komisyonuna ili kin uyu mazl,klar, TTK m. 4/1/a gere i mutlak ticari davaya vücut verir. Bu sebeple TTK m. 5æ göre aksine hüküm bulunmad,kça görevli mahkeme asliye ticaret mahkemesidir⁴⁰. Ayr,ca TTK m. 5/Aç,n 1. f,kras,na göre, *öBu Kanunun 4 üncü maddesinde ve di er kanunlarda belirtilen ticari davalardan, konusu bir miktar paran,n ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakk,nda dava aç,lmadan önce arabulucuya ba vurulmu olmas, dava art,d,r.*ö Dolay,s,yla, acentenin tahsil komisyonu talebinin konusunu bir miktar paran,n ödenmesinin olu turdu u durumlarda, dava aç,lmadan önce arabulucuya ba vurulmas, art,r.

VI. SONUÇ

Acentenin ücret hakk,, öÜcrete hak kazand,ran i lemlerö kenar ba l,kl, TTK m. 113æ düzenlenmi tir. Hükümün ilk üç f,kras,nda acentenin ba ar,ya ula an ola an acentelik faaliyetleri sebebiyle talep edebilece i ücret hakk, düzenlenmekte iken; dördüncü f,kras,nda, müvekkilinin talimatlar, do rultusunda tahsil etti i paralar için talep edebilece i komisyon hakk, düzenlenmi tir. Tahsil komisyonunun, ba ar,l, acentelik faaliyetleri sebebiyle de il de tahsil faaliyetleri sebebiyle ödenecek olmas,, onun yönetsel/idari bir ücret olmas, sonucunu do urur. Bu aç,dan bak,ld, ,nda da, ücret hakk,n,n üst kavram oldu u, tahsil komisyonun da ücret türlerinden biri oldu unu söylemek mümkündür. Esas itibariyle aralar,nda hukukî aç,dan büyük bir farklı,k bulunmayan bu iki terimin ö retide zaman zaman birbiri yerine kullan,ld, , görülmekte ise de; söz konusu hükmün kenar ba l, , ve ilk üç f,kras,yla terim birli inin sa lanmas, bak,m,ndan tahsil komisyonu yerine tahsil ücreti teriminin kullan,lmas, daha isabetli olacakt,r. Bu do rultuda ayr,ca, Alman ö retisinde konuya ili kin hakl, ele tirileri de dikkate alarak, tahsil komisyonuna ili kin düzenlemeye, ba ar,l, acentelik faaliyetlerini esas alan TTK m. 113/1-3æten ba ,ms,z, ayr, bir hükümde (svBK m. 418læde oldu u gibi) yer verilmesinin dikkate de er bir öneri oldu unu belirtmek isteriz.

Acentenin tahsil komisyonu talep edebilmesi baz, artlar,n varl, ,na ba l,d,r. Böyle bir talepte bulunulabilmesi için, her eyden önce geçerli bir acentelik ili kisinin varl, , artt,r. Bunun d, ,nda müvekkil, acenteye tahsile ili kin bir talimat da vermi olmal,d,r. Tahsile ili kin talimatla kastedilen, acenteye aç,k yahut örtülü tahsil yetkisinin verilmesidir. Bu yetki, acentelik sözleşle mesleyle verilebilece i gibi, acentelik sözleşle mesinden ba ,ms,z bir biçimde, ayr, bir vekâletname ile de verilebilir. Tahsile yetkili olmad, , halde müvekkilinin paralar,n, tahsil eden acente, TTK m. 113/4æ göre tahsil komisyon talep edemeyece i gibi, TTK m. 20/1æ dayanarak da talepte bulunamaz.

Tahsil komisyonu, acenteye ola an acentelik faaliyetleri sebebiyle ödenen ücrete ek olarak ödenir. Ücret miktar,na ili kin TTK m. 115/1 acentenin tahsil komisyonu miktar,n,n belirlenmesi bak,m,ndan da uygulama alan,na sahiptir. Yine ayn, ekilde, ücrete ili kin kontrol hakk,n, düzenleyen TTK m. 116/2 de acentenin tahsil komisyonu hakk,nda uygulanacak hükümlerden bir di eridir. Ayr,ca belirtmek isteriz ki, acenteye ödenen tahsil komisyonunun, acentenin

³⁷ Alman hukukunda bu do rultuda kar . § 87c/1 ve bkz. EMDE, ATK § 87, Rn. 152; v. HOYNINGEN-HUENE, ATK § 87c, Rn. 10; BUSCHE, ATK § 87c, Rn. 3.

³⁸ EMDE, ATK § 87, Rn. 152; v. HOYNINGEN-HUENE, ATK § 87c, Rn. 10; BUSCHE, ATK § 87c, Rn. 3.

³⁹ KAYA, erh, s. 272.

⁴⁰ Ancak, her ne kadar bu hükümde görevli mahkemenin asliye ticaret mahkemesi oldu u ifade edilmekte ise de, müstakil bir asliye ticaret mahkemesinin bulunmad, , yerlerde görevli mahkeme o yerdeki asliye hukuk mahkemesidir.

denkle tirme alaca , hesaplan,rken (TTK m. 122/2) dikkate alınmas, ise mümkün de ildir.

Nihayet, acentenin tahsil komisyonuna ili kin uyu mazl,klar, TTK m. 4/1/a gere i mutlak ticari davaya vücut verece inden ve TTK m. 5/Açın, n 1. f,kras,na göre, konusu bir miktar paran,n ödenmesi olan alacak ile tazminat talepleri hakk,nda dava aç,lmadan önce arabulucuya ba vurulmu olmas, dava art, oldu undan, acentenin tahsil komisyonu talebinin konusunu bir miktar paran,n ödenmesinin olu turdu u durumlarda, dava aç,lmadan önce arabulucuya ba vurulmal,d,r.

KAYNAKÇA

- ALI KAN, Murat/GENÇTÜRK, Muharrem: öAcentenin Komisyon Hakk., Özellikle TTKnün 129. Maddesine Göre Komisyon Hak Kazanma An, Bak,m,ndan Arac, Acente ile Sözle me Yapan Acente Aras,nda Fark Olup Olmad, , Sorunuö, Ünal Tekinalpæ Arma an, C. 1, stanbul 2003.
- BAUMBACH, Adolf/HOPT, Klaus J.: Handelsgesetzbuch, München 2016.
- BÜHLER, Theodor: öZK-Zürcher Kommentar, Band/Nr. V/2f, Der Agenturvertrag, Art. 418a-418v OR Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Obligationenrecht, Kommentar zur 1. und 2. Abteilung (Art. 1-529 OR)ö, in Gauch, Peter/Schmid, Jörg (ed.), 2000.
- BUSCHE, Jan: öHandelsgesetzbuchö, in Oetker, Hartmut (ed.), München 2019.
- CANARIS, Claus-Wilhelm: Handelsrecht, München 2006.
- CENTEL, Tankut: Hukukunda Ücret, Türkiye Denizciler Sendikası, E itim Dizisi-9.
- DEVELL O LU, Ferit: Osmanl,ca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Ankara 2011.
- EKONOM , Münir: Hukuku, C. 1, Ferdî Hukuku, stanbul 1984.
- EMDE, Raimond: Vertriebsrecht, 3. Aufl., Hamburg 2014.
- FLOHR, Eckhard/WAUSCHKUH, Ulf: Vertriebsrecht, München 2014.
- HOPT, Klaus J.: Handelsvertreterrecht, 5. Aufl., 2015.
- KARAEĞE, Özge: Acentenin Ücret Hakk., Ankara 2016.
- KAYA, Arslan: Türk Ticaret Kanunu erhi, Acentelik, stanbul 2016 (erh).
- KAYA, Mustafa smail: Acentelik Hukuku, Ankara 2014 (Acentelik).
- LÖWISCH, Gottfried: öHandelsgesetzbuchö, in Boujong, Karlheinz/Ebenroth, Carsten Thomas/Joost, Detlev/Strohn, Lutz (ed.), München 2014.
- MATHYS, Beat: öCHK-Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Vertragsverhältnisse Teil 2ö, in Huguenin, Claire/Müller-Chen, Markus (ed.), 3. Aufl., 2016.
- O UZMAN, Kemal/BARLAS, Nami: Medenî Hukuk, Giri -Kaynaklar-Temel Kavramlar, B. 22, stanbul 2016.
- ROTH, Wulf-Henning: öHandelsgesetzbuchö, in Koller, Ingo/Kindler, Peter/Roth, Wulf-Henning/Drüen, Klaus-Dieter (ed.), München 2019.
- SPOERRI, Thomas: öOFK-Orell Füssli Kommentar, OR Kommentar Schweizerisches Obligationenrechtö, in Kostkiewicz, Jolanta Kren/Wolf, Stephan/Amstutz, Marc/Frankhauser, Roland (ed.), 3. überarbeitete Aufl., 2016.
- TEK N, Ufuk: Acentenin Ücret Hakk., Ankara 2018.
- THUME, Karl-Heinz/RIEMER, Jens-Berghe/SCHÜRR, Ulrich: Handbuch des Gesamten Vertriebsrecht, Band 1, Handelsvertreter, Frankfurt 2016.
- Türk Hukuk Lûgat,, 3. Bask., Ankara 1991.
- v. HOYNINGEN-HUENE, Gerrick: öMünchener Kommentar zum Handelsgesetzbuchö, in Schmidt, Karsten (ed.), 4. Aufl., München 2016.